

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 40 K, pol leta 20 K, za četri leta 10 K. Izven Jugoslavije 50 K. Naročnina se pošlje na upravnništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru, Koroška cesta št. 5. List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje naprej. — Telefon št. 220. —

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Udaje „Katal. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema naročnine, inserate in reklamacije. Cena inseratov po dogovoru. Za vsak kratne oglase primeren povprečni Nezaprite reklamacije so pošiljati prositi. — Telefon št. 220. —

17. številka.

Maribor, dne 26. aprila 1921.

55. letnik.

Poslanec Urek in resnica.

(Piše prof. J. Vesenjaj.)

V „Kmetijskem listu“ št. 16 z dne 21. aprila 1921 je objavil g. poslanec Urek eno in pol strani dolg članek. V njem našteva v sklepu osem točk in poziva svoje nasprotnike, naj mu ovržejo samo eno, pa hoče dati svoje premoženje in svojo glavo.

Nisem krvi žejen, zato mu glavo kar najprej pustim; a tudi premoženja nočem sam, ampak izročam ga kar najprej občinskim ubožcem njegove občine. Treba jim je le pristillti g. poslanca, da izroči vsaj dijete in podpredsedniško plačo, ki jo itak dobiva čisto zastonj, saj se niti eno minuto ni vodil zbornice.

Za vsacega pametnega in razsodnega človeka — in on se pač šteje med te — bom namreč doprinesel do kaze, ki jih g. Urek zahteva, pa ne le v eni, temveč v več točkah, da bo še bolj držalo! Torej k stvari!

G. poslanec Urek piše glede osebne dohodnine pod svojo točko 6.: „Dokažite, da ste četudi le z mezincem ganili, da bi se eksistenčni minimum pri osebnodohodniškem davku zvišal nad šest tisoč kron“. Moj dokaz:

Začetkom leta 1919 smo pri seji izvršilnega odbora SLS v Ljubljani sklenili da se vsled nastale brezvrednosti denarja stranka v javnosti in na pristojnih mestih zavzame za zvišanje eks. min. na 10.000 kron. V tem smislu je „Jugoslav. klub“ v letu 1919 in 1920 podal celo vrsto interpelacij. Vsa, kdor zna čitati ali cirilico ali latinico, dobi to v stenografskih in pisanih in poročilih. Da smo opetovano intervenirali in razpravljali o tem davku z gg. ministroma dr. Ninčičem in dr. Velizarjem Jankovičem, ki je prišel celo osebno v naš klub in nam v proračunski predlogi obljubil prinesiti ugodno rešitev, o tem so pri če imenovani gg. ministri in moji bratovi tovariši. Imam pa v zadevi oseb. dohodnine tudi iz te dobe pismo g. delegata dr. Savnika iz Ljubljane.

Toda glavno v tej zadevi se pride! Ko je prišel za dr. Veliz. Jankovičem dr. Kosta Stojanovič in predložil finančni zakon in proračun za leto 1920-21, sem pri razpravi o tem proračunu v financ. odboru dne 6. septembra 1920 stavil k članu 133 v zadevi osebne dohodnine v imenu kluba predlog, da se zviša eksistenčni minimum na 10.000 kron, kar pomeni za lansko leto toliko, kakor letos približno 15.000 kron. Ta moj predlog je v zapiskih fin. odbora v finančnem ministrstvu. Nanj se gotovo spominja-

jo še vsi takrat navzoči člani fin. odbora, ker smo se borili s tem skozi dve seji in je bil 7. septembra sprejet od zastopnika vlade, g. direktorja Konjoviča kot kompromisni predlog med nami in Konjovičem dr. Brezgarja na 7200 kron. Naprej je vodil borbo o eksistenčnem minimumu in drugih davkih v ministrskem svetu g. dr. Korošec, da je prišlo do ministrske krize. Torej vidite g. poslanec: nismo le gibali z mezincem, temveč zasledovali smo zadevo z vso vestnostjo in z vso vneto na pristojnih mestih.

Ker ni bilo tam dovolj poslušnosti, smo klicali na pomoč svoje volilce in javnost. V „Slov. gosp.“ ste lahko čitali moje članke in na zborovanju Kmetijske zveze ob Orlovskem laboru je stotine in stotine mož slišalo moj referat in sklenilo resolucije, ki ste jih lahko čitali v „Gospodarju“ in „Domoljubu“. Na vseh svojih številnih shodih sem razpravljal in poučeval naše ljudstvo o osebni dohodnini. Mi smo ustvarili vse predpogoje s svojim delovanjem, da se vlada mora odzvati zahtevi ljudstva, ker bi bilo nevarno, upirati se tako upravičeni ljudski potrebi. Evo vam prvi moj dokaz! Za vsacega poštenjaka drži. Bomo videli, če bo za Vas!

Toda dalje! Vi pišete pod točko 7 svojega članka: „Dokažite, da se vam je vsaj sanjalo kdaj o tem, da bi zahtevali svobodno, davka prosto zganjkuho za kmete.“

Moj dokaz: V predlogu proračuna in finanč. zakona za leto 1920-21 imate pod točko 160, pravilno izpremenjeno: 160 predlog o trošarini. Moj izpremenjevalni predlog je istotako v zapiskih glede zganjkuhe, kjer sem se postavil na stališče: ker je zganjkuha prosta v Srbiji, Makedoniji in Crni gori, mora biti tudi pri nas. Ako fin. minister pod nobenim pogojem ne pristati nato, naj da enotne določbe za vse pokrajine: tudi Srbi naj plačajo. Zopet so bile burne razprave o tej točki v fin. odboru in v ministrski seji. Pri tej priliki smo odpravili vendar štajerski vinski davek v obliki, kakor je bil v grezno načelgo vinogradnikom. Torej se nam ni „le sanjalo“!

Tretji dokaz.

Vi pišete pod svojo točko 2: „da ste v vsej dobi po prevratu, ko so vaši ministri in poslanci pasli lenobo v Beogradu ter barantali in se bogatili z izvoznici, vsaj eno in četudi najmanjšo naredbo v olajšanje bremen kmetijskega ljudstva, izposlovali“.

Odgovor in dokaz: Najprej vam moram javno in v obraz povedati, da

brezvestno lažete in nas obrekujete s svojo trditvijo, da smo takratni poslanci barantali in se bogatili z izvoznici. Navedite en tak slučaj, ki nam je prinesel le vinar osebne koristi! Nimate ga, na svojo imuniteto grešite in nas s tem obrekujete.

Dokaz, da smo izposlovali ne samo eno, temveč več odredb, ki so bile v korist našemu kmetškemu ljudstvu, pa v sledečem: Že pred prevratom je obstojal znani davek na vrednostni prirastek. Po težki borbi smo izposlovali, da se je ukinil ta davek. To vedo praktično vsi kmetje „n gospodari“, samo Vi „edini pravi zastopnik“ kmetškega ljudstva ne! Da je ta kratni trgovinski minister dr. Ninčič ukinil, odnosno znižal carino na sadje in vino posebej na podlagi trikratne dolge konference z menoj in dvakratne konference, ki sem jo imel v tej zadevi z njegovim direktorjem dr. Todorovičem, vam je tudi seveda znano! Gg. vinočrtec Fr. Čuček v Ptujju in Tomaž Murkovič v Zavrču in Perko v Ptujju, vsi ti so pričali ene takšne konference, ko sem jih vodil in jim izposloval avdijenco.

Sklepna beseda.

Gospod poslanec Urek! Navedel bi vam še lahko dučate slučaje, kjer smo ob veliko težavnih razmerah, kakor so v državi sedaj, lajšali bremena našemu ljudstvu in mu pomagali iz povojnih posledic, ne pišem posebej še o kmetijsko-gospodarskem delu proračuna. Ne govorim o stošnih slučaje, kjer je šlo za poedince našega preprostega ljudstva. Ljubezen do ljudstva in do države nam je dala moči, da smo po dnevih potoma in ob ustvarjenju in porodnih bolečinah naše države prevzeli veliko težje breme, kakor ga imate sedaj Vi s svojimi tovariši.

Lahko bi vam ovrgele še Vaših par ostalih točk, toda za pametnega moža je že navedeno dovolj, da spoznate, koliko so vredne ostale Vaše trditve v omenjenem članku. Rečem pa še to-le: Vi ste imeli pred leti v naši stranki čas, priliko in dolžnost po svojih obveznostih, da bi delali za slovensko kmetško ljudstvo. Vi najbolje veste, zakaj so se ločila Vaša in dr. Koroščeva pota. Mi drugi pa vemo, da izvira odtod Vaše sovraštvo do njega in stranke. Iskati ste sami sebe in svojo korist, zato ste postali uskok in iz Vas govori sedaj le sovraštvo in zavestna zlohotnost. Vam je bilo v naši jugoslovanski javnosti prihranjeno, da s takšnimi besedami, polnimi laži in natolčevanja, kakor jih vsebuje začetkom citirani Vaš članek, oskrnite čast podpredsedniškega me-

sta našega parlamenta, svoj poslaniški mandat in sebe ter zastrupljate srca ljudstvu.

Nimam imunitete kakor Vi; že zato ne zapišem, česar ne morem dokazati. Sicer pa tako, kakor Vi, ne bi nikdar pisal in govoril, če bi jo imel. Poslanska imuniteta je namreč najslabjši in najdražji biser ljudstva in njegove politične svobode in moči in nje se ne sme zlorabljati, kakor delate sedaj to Vi v takšnih spisih.

O ministrskih penzijah svojega tovariša Roškerja in dr. Jankoviča sta bralcem „Kmetijskega lista“ tudi prav na debelo nasuli neresnice, kajti: 1. Penzija ne znaša mesečno, temveč letno 24.000 K; 2. ta dva je sploh nimata niti vinarja in tudi nista za njo prosila; 3. Zakona o ministr. penzijah nismo predlagali ali sestavljali mi, temveč demokracije. Pazite, g. poslanec, da Vas vsled takšnih člankov ne doleti še nesreča, da si naše ljudstvo v Vaš trajen spomin nazadnje še ne naredi stalnega pregovora: „Laže kakor Urek“.

Upam, da sem odprl s svojim odgovorom tudi oči nad Vašim početjem vsem tistim, ki dajo kaj na iskrenost, dostojnost in moštost!

V Mariboru, dne 24. aprila 1921.

Ivan Vesenjaj.

Navodila za občinske volitve.

V prvi polovici mesca maja imamo na Slov. Stajerju v kmetških občinah občinske volitve. Zaupnike prosimo, da vpoštevajo naslednja navodila.

1. V vsaki občini se prepričajte, katera volilna škrinjica je naša. Razglasite to po občini s posebnimi lepaki.

2. V vseh občinah se mora začeti takoj z najboljše podrobno agitacijo. Ljudstvo mora postati jasno: ali je za centralizem, ali za samoupravo. Zato vprašanje gre v prvi vrsti pri teh volitvah. To pojasnite v vseh občinah, da bo vsakemu jasno.

3. Takoj zberite vse kandidate za odbornike in namestnike in tudi druge zaupnike in določite, kako bodo spravili volilce na volišče. Vsak zaupnik mora dobiti določeno število volilcev 5 do 10, katere je dolžan spraviti na volišče. Ta načrt ste dolžni izpeljati. Ne prepustite zopet slepi sreči, ali pojdejo volilci na volišče, ali ne. Zaduje volitve so bile pač dovolj jasno spričevalo, kaj se zgodi, če povsod ne upoštevajo naših navodil. To je gotovo,

Zaklad na otoku.

iz angleškega prevedel Paulus.

(Dalje.)

Kajti — vsakdo bi mislil, da bi se morali ti-le vaščani pravzaprav sramovati — živ človek se ni hotel vrniti z nama k „Admiralu“. Čimbolj sva jim pripovedovala o najini stiski, tembolj so se — vsi, moški, ženske, otroci — oklepali varnega zavetja svojih hiš. — Ime Flint, ki je bilo sicer meni tuje, je bilo vaščanom dobro znano, in ko so zvedeli, kaj mi je pravil kapitan, so si se manj upali izpod strehe. Nekateri možje, ki so delali čez dan na polju daleč onstran naše hiše, so pripovedovali, da so srečali neznane ljudi na cesti in oden je celo videl malo jadrnico v bližnjem skritem zalivu. — Sumili so, da bi utegnili biti tu blizu Flintovi mornarji, ki so iz kakršnega koli vzroka prišli iskat zabojo svojega tovariša, in ta sum jim je bil dovolj, da jih je popadel smrtni strah. Skratka, sli bi sicer, so rekli, po zdravniška, toda nobeden da ne gre z nama v krčmo.

Moja mati se je ujezila in ko je že

vsak povedal svoje pomisleke, jim je naredila jednat govor. Po nobeni ceni, je rekla, se ne odreče denarju, ki je pravzaprav iast njenega sina, „in če si nihče izmed vas ne upa, jaz in Jim pa pojdeva nazaj. Prav malo pa sem vam hvaležna, vam, velikim, in tako strahopetnim možem! Zabojo z denarjem bova odprla, in če bi pri tem poginila!“

Seveda sem rekel, da pojdem tudi jaz z materjo in seveda so vsi vpili nad najino predrznostjo. Toda tudi še ta materina pridiga jih ni ojunčila. Edino nabasan samokres so nama posodili, da bi se mogla braniti v sili in obljubili so, da bodo imeli pripravljene konje in da nama pridejo na pomoč, če bi naju napadli roparji, in eden bo jezdil k zdravniku, da zbere nekaj otoroženih mož.

Močno mi je udarilo srce, ko sva stopila v mrzlo noč. Polna luna je vzhajala in njeno rdečkasto lice je zdajpazdaj posvetilo izza robov trgajočih se megel. Videti je bilo, da se bo zjasnilo in da bo noč svetla, kakor bi bilo po dnevi, še preden se vrneva iz najinega nevarnega posla. Ako roko-vnjači čakajo kje blizu, sem pomislil,

naju bodo v svetli noči zapazili, ko za pustiva gostilno, napačejo naju ter na ma vzamejo denar in mogoče tudi še življenja.

Se bolj sva pohitela, skoraj neslišno sva zdrknila mimo zadnjih plotov in ob počestnem grmičju. Ničesar nisva čula sumljivega niti videla in o-lajšana sva si oddahnila, ko so se vrata „Admirala“ zaprla za nama.

Koj sem porinil zapah pred duri, in za trenutek sva z utripajočim srcem tiho obstala v temi, sama v hiši z mrtvim kapitanom. Nato je mafi počkala svečo, prižgala luč in držal se za roke, sva stopila v sobo.

Ležal je, kakor sva ga pustila, z odprtimi očmi in z eno roko stegnjeno od sebe.

„Potegni zastora pred okna, Jim!“ je šepetala mati. „Utegnili bi priti in naju opazovati od zunaj. Sedaj pa“, je nadaljevala, „morava najti ključ od tistega zaboja. Toda kdo se ga bo dotaknil?“ je pokazala na mrtveca in je zasopla.

Koj sem bil na kolenih. Na tleh po teg njegove roke je ležal košček papirja, počrnjen na eni strani. Ni bilo dvoma, da je to bila „črna pika“, ki

je o njej kapitan pravil. Na drugi strani je bilo v dobri, lepi pisavi zapisano:

„Nocoj do desetih!“

„Do desetih so mu dali časa, mati!“ sem rekel in v tistem hipu je udarila naša stara stenska ura. Streslo naju je oba. Pa ni se nama še bilo potreba baht, ob šestih je šele bilo.

„Torej ključ, Jim!“

Segel sem mu v žep. Nekaj drobiča, naprstnik, nit, velike šivanke, zvitek tobaka, odgrizujen na enem koncu, žepni nož z zakrivljenim ročajem, žepni kompas, škaflička z užgalicami, to je bilo vse, kar sem našel.

Začela sva obupavati.

„Morebiti ga ima krog vratu!“ je dejala mati.

Premagal sem grozo pred mrtvecem in mu razgrnil srajco na vratu. In res — tam je visel ključ na močni, zamazani vrviči.

Prerezal sem jo z njegovim nožem in polna veselega upanja sva brez odloga hitela po stopnicah v njegovo sobo, ar je toliko časa prabival in kje je stal njegov kovček, kakor ga je bil shraniti ta dan prihod.

(Dalje prihod.)